

Vihreän valtuustoryhmän valtuustoaloite Joensuun kaupungin liittymisestä Luontoviisaat kunnat -verkostoon

KV 24.04.2023 § 41

Vihreä valtuustoryhmä jätti 24.4.2023 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen Joensuun kaupungin liittymisestä Luontoviisaat kunnat -verkostoon.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KRAKLIK 12.12.2023 § 158

Kaupunginhallitus päätti 8.5.2023 § 166 lähettää asian kaupunkirakennepalvelujen valmisteltavaksi.

Joensuun Vihreiden valtuustoryhmä teki 24.4.2023 valtuustoaloitteen Joensuun kaupungin liittymiseksi Luontoviisaat kunnat -verkostoon. Luontoviisaat kunnat -verkosto on perustettu 31.1.2023. Verkosto edistää luontotyötä tarjoamalla tietoa, koulutusta ja hyviä käytäntöjä. Verkoston jäseneksi liittyvä kunta sitoutuu luonnon monimuotoisuuden edistämiseen, luontokadon hillintään ja oman toimintansa luontoa heikentävien toimien vähentämiseen sekä alueensa toimijoiden tietoisuuden lisäämiseen luonnon monimuotoisuudesta. Valtuustoaloitteessa esitetään, että verkoston jäsenyys tukisi käytännön työtä, jolla edistetään konsernistrategian luonnon monimuotoisuuden tavoitetta sekä vahvistaisi kaupungin brändiä luonnonläheisenä kaupunkina.

Joensuun kaupunki on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen sekä konsernistrategiassaan, että ilmasto-ohjelmassaan. Luonnon monimuotoisuuden huomioimisen toimintalinjaus hyväksyttiin kaupunkirakennelautakunnassa 2020. Toimintalinjauksessa kuvataan Joensuun luonnon monimuotoisuuden suojelun nykytila ja keskeiset seikat, joihin Joensuun kaupunki voi omalla toiminnallaan vaikuttaa monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi. Toimintalinjauksessa on kuvattu yleiset tavoitteet sekä teemakohtaiset toimintatavat monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi niin rakennetussa kuin luonnontilaisessa ympäristössä. Linjauksessa käsitellään luonnonympäristöjä, vesistöjä, eläimistöä, kulttuuriympäristöjä, vieraslajeja sekä ympäristövastuullisuuden edistämistä.

Luonnon monimuotoisuuden huomioimisen toimintalinjauksen toimenpiteitä viedään eteenpäin muun muassa metsänhoidon linjauksen 2018–2028 ja vieraslajilinjauksen ja suunnitteluprosessien kautta. Vuonna 2020 laadittu vieraslajilinjaus systematisoi kaupungin tekemää työtä vieraslajien torjumiseksi ja tuo vieraslajien torjuntatyölle jatkuvuutta. Ohjelma määrittää kriittiset vieraslajikohteet, vieraslajien torjunta-aikataulun ja tehtävät toimenpiteet. Metsänhoidon linjaus on viher- ja metsäalueiden pitkän tähtäimen toimintasuunnitelma, joka toimii samalla myös strategiana koko kaupungin metsänhoidolle. Metsänhoidon minimitaso tulee metsälaista, luonnonsuojelulaista, PEFC-sertifioinnin kriteereistä ja hyvän metsänhoidon suosituksista. Joensuun metsänhoidon linjaukseen on kirjattu tavoite ylittää tämä minimitaso Joensuun kaupungin omistamien metsien hoidossa. Metsänhoidon linjaus asettaakin kaikessa kaupungin metsänhoidossa ensisijaiseksi tavoitteeksi metsien monimuotoisuuden ja elinvoimaisuuden sekä talousmetsissä lisäksi taloudellisen tuoton.

Joensuun kaupungin metsiä hoidetaan niin sanotun hallitun luonnontilan periaatetta noudattaen, joka edistää monimuotoisuutta lisäämällä metsien elinvoimaisuutta, puuston monikerroksellisuutta, puulajivalikoimaa, rakenteellista

monimuotoisuutta ja eri-ikäisyyttä. Luonnon monimuotoisuutta edistetään myös lisäämällä lahoppuun määrää ja laatua, jättämällä säästöpuita ja rajaamalla kohteita hakkuiden ulkopuolelle. Lisäksi metsäsertifikaatin kriteeristöä parempaa metsänhoitoa noudatetaan jättämällä minimitasoa leveämpiä suojavyöhykkeitä sekä kooltaan ja lukumäärältään suurempia säästöpuuryhmiä. Kantoja ei nosteta pohjavesialueiden ulkopuolelta. Metsänhoidon linjauksessa on sitouduttu suojelualueiden määrän lisäämiseen 7 % vuoteen 2028 mennessä. Tällä hetkellä suojeltuja alueita on 6,1 %. Joensuun kaupunki kartoittaa tällä hetkellä arvokkaita luontokohteita METSO-ohjelmaan.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pyritään pysäyttämään turvaamalla ekologinen verkosto niin taajama- kuin talousmetsissä. Ekologisten yhteyksien tavoitteena on ylläpitää ja parantaa eliölajien leviämismahdollisuuksia. Lintujen pesimäaikana 15.4.–31.6. hakkuita vältetään talousmetsissä erityisesti rehevillä ja lehtipuuvaltaisilla alueilla, rantametsissä ja korvissa. Parhaillaan käynnissä on metsänhoidon linjauksen auditointi.

Vieralueiden osalta Joensuun kaupunki tulee päivittämään hoitoluokitukset valtakunnallisen kunnossapitoluokituksen mukaisiksi vuodesta 2024 alkaen. Päivityksen yhteydessä vieralueiden hoitotarvetta ja luokituksia tullaan uudelleen arvioimaan niin vähähillisyyden kuin luonnon monimuotoisuuden huomioimisen näkökulmista.

Kattavia viheryhteyksiä pyritään turvaamaan kantakaupungissa oikeusvaikutuksettomalla Joensuun viherkaavan (2015) avulla. Maankäytön suunnittelun tueksi on meneillään useita hankkeita, joilla edistetään hiilitasapainoa ja kaupunkivihreän säilymistä. Joensuu on mukana AVA-hankkeessa, eli asemakaavojen vähähillisyyden arviointimenetelmää kehittävässä hankkeessa. Joensuussa on kehitteillä myös oma viherkerroin. Viherkerroin on työkalu, jota kehitetään ohjaamaan tonttien viherrakennetta. Työkalu kuvaa tontin vihertehokkuutta, eli sitä kuinka paljon tontilla on erilaisia kasvillisuuspinnoja ja sadevesiä viivyttäviä ratkaisuja suhteessa tontin pinta-alaan.

Joensuun kaupunki täyttää Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittymisen kriteerit seuraavilta osin: 1) luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen on sitouduttu konsernistrategiassa, 2) kaupunki on luonut luonnon monimuotoisuuden huomioimisen toimintalinjauksen, 3) arvokkaat luontokohteet kartoitetaan, 4) luonnon monimuotoisuus huomioidaan metsien sekä kaupungin hallintoalueiden viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä, 5) kunta sitoutuu lisäämään henkilöstön ja kuntapäätäjien tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta sekä 6) kunta sitoutuu lisäämään kuntalaisten ja yritysten lumo-tietoutta ja osallistamaan heitä lumo - ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen. Edellä mainittuja kohtia 5 ja 6 toteutetaan viestimällä ilmasto- ja ympäristöasioista Luonto-portaalin ja Climate Joensuu -verkkosivujen ja sosiaalisen median alustojen kautta. Seitsemästä liittymiskriteeristä Joensuun kaupunki täyttää edellä mainitut kuusi, ainoastaan poikkitoimialaista työryhmää ei luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ole perustettu.

Luontoviisaat kunnat -verkoston toiminta on alkanut vuoden 2023 alusta. Koska kyseessä on uusi verkosto, on toimintamalli sekä raportointi että toimenpiteiden osalta vasta muotoutumassa. Tässä vaiheessa Luontoviisaat kunnat -verkoston toimintaan ovat päättäneet liittyä mukaan Janakkala, Espoo ja Vihti.

Joensuun kaupunki jää toistaiseksi seuraamaan Luontoviisaat kunnat -verkoston kehitystä. Verkostoon liittymistä voidaan arvioida uudelleen, kun kunnalle aiheutuvat hyödyt suhteutettuna verkostoon liittymisen tuomaan työmäärään ovat selkeästi tunnistettavissa ja työhön voidaan ohjata lisäresursseja. Sen sijaan, että Joensuun kaupunki sitoutuisi uuteen raportointia edellyttävään verkostoon, tulisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka jo olemassa olevia luonnon monimuotoisuutta edistäviä linjauksia toteutetaan koko kaupungin konsernissa nykyistä tehokkaammin ja tavoitteellisemmin, sekä ohjata resursseja tähän käytännön työhön.

Valmistelija: ympäristönsuojelupäällikkö Aino Heikura

Kaupunkiympäristöjohtajan päätösehdotus:

Kaupunkirakennelautakunta päättää

esittää kaupunginhallitukselle, että se antaisi edelle kirjoitetun vastauksen Vihreän valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen Joensuun kaupungin liittymisestä Luontoviisaat kunnat -verkostoon.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Siten muutettuna, että ”Joensuun kaupunki jää toistaiseksi seuraamaan Luontoviisaat kunnat -verkoston kehitystä, ja sitä tarkastellaan seuraavalla valtuustokaudella.”

KH 18.12.2023 § 486

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Vihreän valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaupunkiympäristöjohtaja Ari Varonen oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.

KV 19.02.2024 § 8
660/00.02.00.03/2023

Ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Vihreän valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Keskustelu:

Asiassa käytiin keskustelu, jossa yksi valtuutettu käytti puheenvuoron.

Keskustelussa ei tehty päätösehdotuksesta poikkeavia esityksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Vihreän valtuustoryhmän valtuustoaloite Joensuun kaupungin liittymisestä Luontoviisaat kunnat -verkostoon

Ilmastokriisin ohella luontokato eli luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on yksi aikamme suurista globaaleista haasteista. Luonnon monimuotoisuuteen vaikutetaan ennen kaikkea paikallisesti. Luonnon tilaan vaikuttaa merkittävästi maankäyttöön liittyvät ratkaisut. Kaavoitusmonopolin myötä kunnat ovat avainroolissa oman alueensa maankäytön suhteen. Tämän vuoksi luonnon monimuotoisuuden parantamisessa kukin kunta on oman kuntansa alueella keskeinen toimija.

Joensuu on kuntastrategian kohdassa "Kestävä kaupunkiympäristö" sitoutunut luonnon monimuotoisuuden varmistamiseen. Joensuu on tehnyt luontotyötä jo pitkään. Tuoreimpina esimerkkeinä ovat vuonna 2020 valmistuneet luonnon monimuotoisuuden huomioimisen toimintalinjaukset ja vieraslajilinjaus. Jotta luonnon monimuotoisuuden heikentymiskehitys voidaan kääntää, tulee kuntien jatkaa sitoutunutta ja määrätietoista luontotyötä.

Suomen ympäristökeskus, Kuntaliitto ja ympäristöministeriö koordinoivat yhdessä Luontoviisaat kunnat -verkostoa, jonka jäsenkunnat ovat sitoutuneet tavoitteelliseen luontotyöhön. Verkosto tarjoaa tukea kunnan luonnon monimuotoisuuden turvaamistyöhön ja luonnon kestäväan käyttöön sekä parantaa kuntien välistä yhteistyötä. Verkoston kautta saa tietoa ja koulutusta ajankohtaisista teemoista, verkosto jakaa hyviä käytäntöjä ja toteuttaa kuntien yhteishankkeita.

Kunnat voivat liittyä Luontoviisaat kunnat -verkoston jäseneksi sitoutumalla verkoston kriteereihin. Kriteerit sisältävät luontokadon hillintätoimia ja linjauksia, joilla kunta sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta. Oman toimintansa lisäksi kunta sitoutuu vaikuttamaan alueensa toimijoihin kuten asukkaisiin, yrityksiin, maa- ja metsätalousyrittäjiin sekä vapaa-ajan asukkaisiin siten, että alueen toimijoiden tietoisuus luonnon monimuotoisuudesta lisääntyy. Joensuun jo tekemä luontotyö on linjassa verkoston kriteerien kanssa.

Vihreä valtuustoryhmä esittää, että Joensuun kaupunki liittyy Luontoviisaat kunnat -verkoston jäseneksi. Verkoston jäsenyys tukisi sitä käytännön työtä, jolla edistetään strategiamme luonnon monimuotoisuuden tavoitetta. Luontoviisaat kunnat -verkoston avulla Joensuu voisi myös vahvistaa brändiään luonnonläheisenä kaupunkina.